

Uppföljning av placerade barn och unga

Svenljunga kommun

Juni 2025

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Svenljunga kommun genomfört en granskning avseende placerade barn och unga. Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller placeringar av barn och unga i hem för vård eller boende och i familjehem samt om det sker med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden **ej** bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller placeringar av barn och unga i hem för vård eller boende och i familjehem. Den interna kontrollen bedöms **ej** vara tillräcklig.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Säkerställer nämnden att det upprättas vårdplaner för de barn och unga som placeras?	Delvis	
Säkerställer nämnden att det upprättas genomförandeplaner för de barn och unga som placeras?	Nej	
Säkerställer nämnden att det finns dokumenterade riktlinjer och rutiner i linje med lagstiftningens krav avseende uppföljning av enskilda placeringar?	Nej	
Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på att överväganden om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad?	Delvis	
Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på överväganden avseende om det finns skäl för att ansöka om överflyttning av vårdnad?	Nej	
Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning av placeringar på aggregerad nivå?	Nej	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendationer till socialnämnden:

- Att säkerställa att vårdplaner (när så är möjligt) upprättas innan nämnden fattar beslut om vård, samt att vårdplaner revideras senast när barnet varit placerat i två år.
- Att säkerställa att nämnden upprättar en genomförandeplan för de barn/unga som placeras. Att en genomförandeplan upprättas av en utförare fråntar inte nämndens dess ansvar för upprättande av en sådan plan. Det finns inga hinder för nämnden att använda utförarens genomförandeplan som utgångspunkt i upprättandet av den plan som nämnden är skyldig att upprätta. Det åligger dock nämnden att säkerställa att den aktuella planen uppfyller kraven på vad nämndens genomförandeplan ska innehålla.
- Att säkerställa en efterlevnad till lagens krav på att övervägande om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad.
- Att säkerställa att överväganden avseende om det finns skäl för att ansöka om överflyttning av vårdnad genomförs och dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning samt på det sätt som Socialstyrelsen framhåller - det vill säga att de skäl som talar för respektive emot en överflyttning av vårdnaden utförligt dokumenteras.
- Att säkerställa att arbetet med att utarbeta rutiner som kan utgöra stöd i handlägningsprocessen slutförs.
- Att säkerställa att den systematiska uppföljningen av placeringar på övergripande nivå utvecklas. Detta är väsentligt ur ett kvalitetsperspektiv, då en sådan uppföljning kan öka kunskaperna om de insatser som verksamheten erbjuder och hur väl dessa fungerar för de berörda barnen/ungdomarna.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte och revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	6
Avgränsning	6
Metod	6
Organisation	8
Granskningsresultat	9
Vårdplaner	9
Iakttagelser	9
Bedömning	10
Genomförandeplaner	10
Iakttagelser	10
Bedömning	11
Riktlinjer och rutiner	12
Iakttagelser	13
Bedömning	13
Övervägande om behov av fortsatt vård	13
Iakttagelser	14
Bedömning	14
Övervägande om skäl till vårdnadsöverflyttning	15
Iakttagelser	15
Bedömning	16
Uppföljning på aggregerad nivå	16
Iakttagelser	17
Bedömning	17
Samlad bedömning	19
Rekommendationer	19

Inledning

Bakgrund

År 2023 fick 25 800 barn och unga i Sverige någon gång under året en heldygnsinsats via socialtjänsten, vilket är en minskning om ca 800 barn och unga jämfört med år 2022. Insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården innebär ofta ett stort ingrepp i barns, ungdomars och familjers liv.

I statistikdatabasen Kolada framgår det att antalet barn och unga som varit placerade någon gång under året i Svenljunga kommun ökat sedan 2020, i förhållande till antalet invånare.

Socialtjänstlagen tydliggör nämndens ansvar när placeringar sker utanför det egna hemmet. Kraven gäller bland annat planering och uppföljning av vården. Det ställs även krav på att nämnden gör överväganden om skäl till vårdnadsöverflyttning när ett barn varit placerat i ett och samma familjehem i två år.

Utifrån både individ- och ekonomiperspektivet är det viktigt att placeringarna leder till önskat resultat. Det är därför viktigt att nämnden har rutiner för att följa upp och utvärdera sin verksamhet.

De förtroendevalda revisorerna i Svenljunga kommun har i sin risk- och väsentlighetsanalys funnit skäl att granska kommunens arbete med uppföljning av placerade barn och unga.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller placeringar av barn och unga i hem för vård eller boende och i familjehem samt om det sker med tillräcklig intern kontroll.

1. Säkerställer nämnden att det upprättas vårdplaner för de barn och unga som placeras?
2. Säkerställer nämnden att det upprättas genomförandeplaner för de barn och unga som placeras?
3. Säkerställer nämnden att det finns dokumenterade riktlinjer och rutiner i linje med lagstiftningens krav avseende uppföljning av enskilda placeringar?
4. Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på att överväganden om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad?
5. Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på överväganden avseende om det finns skäl för att ansöka om överflyttning av vårdnad?
6. Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning av placeringar på aggregerad nivå?

Samtliga frågor har till syfte att bedöma ändamålsenlighet utifrån bedömningen om verksamheten lever upp till lagstiftningen samt intern kontroll med avseende på om nämnden har säkerställt att det finns processer och rutiner för detta.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Granskningen genomförs med utgångspunkt huvudsakligen i nedanstående revisionskriterier:

- 6 kap. 6 § kommunallagen (2017:725)
- Socialtjänstlagen (2001:453)¹
 - 6 kap. 7b (att noga följa vården)
 - 6 kap. 8 § (överbägende om behov av fortsatt vård samt överbägende om det finns skäl att ansöka om överblyttning av vårdnaden)
 - 11 kap. 3 § (vårdplan och genomförandeplan)
- Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
 - 13 § (överbägende om behov av fortsatt vård, prövning av om vården ska upphöra samt överbägende om det finns skäl att ansöka om överblyttning av vårdnaden)
- Socialtjänstförordningen (2001:937) (vård- och genomförandeplanens innehåll)
- Socialstyrelsens handböcker och föreskrifter på området
 - SOSFS 2011:9 (ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete)
 - Placerade barn och unga - Handbok för socialtjänsten
 - Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten

Avgränsning

Granskningen avser revisionsår 2025 och berör placeringar av barn och unga som gjorts med stöd av SoL² eller LVU³. Granskningen avgränsas till ovanstående revisionsfrågor. Granskningen avgränsas till barn 0–18 år. Skälet till avgränsningen är att överbägende av skäl till vårdnadsöverblyttning upphör efter 18 års ålder.

Metod

- Genomgång av styrande och stödjande dokument relevanta för granskningen.

¹ En ny socialtjänstlag gäller från och med 2025-07-01. Denna granskning har genomförts under våren 2025 och är främst baserad på handläggning som genomförts tidigare än tidpunkten för den nya lagens införande. Vi har i denna granskning därför utgått från den lagstiftning och de paragrafer som gäller till och med 2024-06-30.

² Socialtjänstlagen (2001:453)

³ Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

- Genomgång av protokoll från socialnämndens sammanträden under perioden januari 2024 till och med april 2025.
- Intervjuer med ledningspersonal och handläggare ansvariga för placering och uppföljning av placerade barn och unga. Följande funktioner har intervjuats:
 - Tre enhetschefer
 - En 1:e socialsekreterare
 - Tre socialsekreterare
- Granskning av ett urval om totalt tio ärenden rörande barn i åldern 0–18 år som placerats i HVB eller familjehem under minst sex månader. Aktgranskningen har i huvudsak omfattat en kontroll av huruvida vård- och genomförandeplaner finns upprättade samt om övervägande om fortsatt vård skett inom sex månader. Vid granskning av genomförandeplaner kontrolleras att dessa innehåller uppgifter om när och hur planen ska följas upp. Dessutom har totalt fem ärenden där barnet varit placerat i samma familjehem i minst två år kontrollerats, med avseende på om övervägande av överflyttning av vårdnad har skett i enlighet med lagens krav.

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwCs interna rutiner och checklistor för kvalitetssäkring.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Organisation

Socialnämnden i Svenljunga kommun fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänstområdet. I den enhet som ansvarar för placerade barn och unga finns en budget för nio årsarbetare. Då flera av medarbetarna inte arbetar heltid, uppgår antalet personer till flera än nio. Utifrån utmaningar med att bemanna verksamheten har konsulter behövt hyras in i omgångar. Vid granskningstillfället finns totalt två konsulter.

Vid intervjuer framkommer att enheten nyligen genomfört en viss förändring i organisationen, vilket innebär att medarbetarna delats upp i två team under ledning av varsin 1:e socialsekreterare⁴. Syftet med förändringen beskrivs bland annat vara att få en närmare arbetsledning och för att minska sårbarheten i ärendehandläggningen. Intervjuade beskriver att 2024 var ett rörigt år med anledning av förändringarna i organisationen och att flera erfarna medarbetare (socialsekreterare och 1:e socialsekreterare) numera innehar chefstjänster. I kombination med sjukskrivningar beskrivs detta ha bidragit till svårigheter i att få till strukturer och rutiner i verksamheten.

I Svenljunga kommun arbetar varje socialsekreterare med hela ärendehandläggningsprocessen; från mottagande av orosanmälningar/ansökningar till förhandsbedömning, utredning, beslut om insatser samt uppföljning av beviljade insatser.

I Svenljunga har enhetschefen delegerad beslutanderätt för att tillfälligt placera barn och ungdomar enligt socialtjänstlagen (SoL) i upp till fyra månader, om ett beslut från arbetsutskottet inte kan inväntas. Socialnämndens arbetsutskott har delegerad beslutsrätt i flera ärenden avseende vård av unga. Detta omfattar bland annat att hos förvaltningsrätten ansöka om vård av unga enligt LVU och beslut om stadigvarande placeringar.

⁴ En arbetsledande roll som innefattar fördelning av arbetsuppgifter och att stötta socialsekreterare i deras arbete med ärendehandläggning både enskilt och i grupp.

Granskningsresultat

Vårdplaner

Revisionsfråga 1: Säkerställer nämnden att det upprättas vårdplaner för de barn och unga som placeras?

I socialtjänstlagen anges att den vård som nämnden avser att anordna för ett barn/ungdom som placeras i familjehem eller HVB ska dokumenteras i en så kallad vårdplan. Socialstyrelsen tydliggör i handboken *Placerade barn och unga* att vårdplanen behöver upprättas innan nämnden fattar beslut om vård. Vårdplanen ska revideras senast när barnet varit placerat i två år. Vid den tidpunkten ska vårdplanen (om det inte finns särskilda hinder för detta) särskilt avse barnets långsiktiga boende.

Närmare detaljer om vilka uppgifter vårdplanen ska innehålla regleras i socialtjänstförordningen (2001:937). Det handlar bland annat om målet med vården samt hur umgänget med föräldrar, vårdnadshavare och andra närstående ska ordnas.

lakttagelser

I granskningen framkommer att handläggning av ärenden som rör barn och unga sker enligt arbetssättet *Barns behov i centrum* (BBIC⁵), som finns integrerat i verksamhetssystemet. Det innebär att dokument som exempelvis vårdplaner upprättas i befintliga mallar utifrån en viss förutbestämd struktur.

Vid intervjuer ges uttryck för att det finns en god följsamhet till kraven på att upprätta vårdplaner inför placeringar i både familjehem och HVB. Vårdplanen framhålls bifogas till arbetsutskottet i samband med utskottets hantering av frågan om placering. Samtidigt beskrivs att vårdplaner vid placeringar som pågått under längre tid inte alltid revideras på så sätt som befintliga krav anger ska ske.

Aktgranskning

Vi har genomfört en aktgranskning av totalt tio ärenden avseende placerade barn/unga. I samtliga av de granskade ärendena finns vårdplaner upprättade. I fyra av tio ärenden är vårdplanen upprättad innan placeringsdatumet. Resterande sex vårdplaner har ett upprättandedatum som är senare än placeringsdatumet. I två av dessa ärenden skedde dock akut omhändertagande av de berörda barnen, vilket kan förklara att vårdplanen upprättats i efterhand.

I ett av de granskade ärendena är vårdplanen äldre än två år.

Enligt uppgift från förvaltningen framkom det att det i ytterligare två ärenden, där vårdplanen upprättades efter placeringsdatumet, rör sig om barn som tillfälligt placerats under utredningstiden.

⁵ En struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen som är anpassad efter socialtjänstens regelverk.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det upprättas vårdplaner för de barn och unga som placeras?

Delvis.

Genomförd aktgranskning visar att vårdplaner finns upprättade i samtliga kontrollerade ärenden. Flera av de kontrollerade vårdplanerna har däremot ett upprättandedatum som är senare än placeringsdatumet. Att en vårdplan upprättas efter beslut om placering är ett avsteg från Socialstyrelsens tydliggörande om att vårdplanen behöver upprättas *innan* nämnden fattar beslut om vård. Vi noterar dock att det i två av de kontrollerade ärendena genomförts akuta omhändertaganden, vilket kan förklara att vårdplanen upprättats i efterhand.

Utifrån intervjuer och genomförd aktgranskning är vår uppfattning att revidering av vårdplanen inte alltid sker inom två år.

Vår aktgranskning är avgränsad till tio ärenden vilket gör att det inte med säkerhet går att uttala att resultatet är representativt för verksamheten totalt. Aktgranskningen ger däremot en indikation i ljuset av aktuella bestämmelser på området.

Genomförandeplaner

Revisionsfråga 2: Säkerställer nämnden att det upprättas genomförandeplaner för de barn och unga som placeras?

För ett barn/ungdom som är placerat i familjehem eller HVB ska en så kallad genomförandeplan upprättas. I Socialstyrelsens handbok *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten* går att utläsa att genomförandeplanen, som ska beskriva hur insatserna ska genomföras och konkretisera innehållet i vårdplanen, ska upprättas av den nämnd som har beslutat om placeringen. Vidare framgår att planen bör upprättas i samråd med den som ska ge vården till barnet/den unge. Socialstyrelsen betonar i *Placerade barn och unga - Handbok för socialtjänsten* att en genomförandeplan som upprättats av ett HVB aldrig kan ersätta nämndens genomförandeplan.

I enlighet med socialtjänstförordningen ska genomförandeplanen innehålla uppgifter om exempelvis när och hur planen ska följas upp.

Iakttagelser

I socialnämndens verksamhetsplan för åren 2024–2026 återfinns ett enhetsmål som lyder *Dokumentation och verksamheter ska vara kvalitetssäkrade*. Inom ramen för detta följs förekomsten av genomförandeplaner upp som en indikator. Målvärdet uppgår till 85 %. I uppföljningen för år 2024⁶ konstateras att andelen upprättade och signerade genomförandeplaner varierar mellan förvaltningens olika verksamheter. Det totala utfallet uppgår till 72 %. Vid intervjuer ges uttryck för att ovanstående mål inte avser den enhet som omfattas av denna granskning, utan målet sannolikt avser äldreomsorgen. I

⁶ Nämndens årsbokslut med ekonomi och kvalitetsuppföljning, godkänt 2025-02-26 § 13

verksamhetsplanen framgår det dock inte vilka verksamheter som omfattas av målet och vilka som inte gör det.

Vid intervjuer framkommer att det i praktiken finns variationer mellan ärendena vad gäller förekomsten av genomförandeplaner. Det beskrivs vara tydligt att en genomförandeplan ska upprättas och att socialsekreterare har ansvar för att en sådan finns på plats, men däremot inte fullt lika tydligt vem/vilken funktion (socialsekreterare eller familjehemssekreterare) som ansvarar för själva framtagandet. Vidare beskriver intervjuade att de i fall som placering skett i konsulentstött familjehem har konsulenten bistått med hjälp i upprättandet av genomförandeplanen.

I granskningen ges uttryck för att genomförandeplanen är ett viktigt dokument som utgångspunkt i arbetet för att uppnå de mål som formulerats för placeringen. Målen med vården beskrivs formuleras bland annat i vårdplanen för att sedan konkretiseras i genomförandeplanen. Enligt intervjuade finns en ambition om att använda sig av så kallade SMARTA⁷ mål i syfte att tydliggöra och underlätta uppföljningen. Viss handledning i frågan beskrivs ha erhållits från exempelvis tidigare 1:e socialsekreterare, men inga särskilda utbildningsinsatser, diskussionsträffar eller liknande har genomförts för att säkerställa ett likvärdigt arbete med målen. Vissa områden anses vara enklare att "mäta" (exempelvis drogfrihet) medan andra är svårare (till exempel känslomässig tillgänglighet), vilket medför utmaningar vad gäller exempelvis att bedöma huruvida målen är uppfyllda.

Vid intervjuer beskrivs att det nyligen tagits fram en mall som ska användas vid de månatliga ärendegenomgångar som 1:e socialsekreterare har tillsammans med respektive socialsekreterare. Enligt uppgift är förekomsten av genomförandeplan ett sådant område som ärendegenomgången ska omfatta.

Aktgranskning

I fem av tio kontrollerade ärenden finns genomförandeplaner upprättade. Tre av dessa är upprättade av konsulentstödda familjehem och innehåller inga uppgifter om exempelvis hur och när vården ska följas upp. En av dessa tre genomförandeplaner är daterad nästan tre år före det aktuella placeringsdatumet som vi i granskningen utgått från. En plan är upprättad inom en vecka från placeringsdatumet och den tredje cirka två månader efter placeringsdatumet.

För övriga två ärenden finns två genomförandeplaner var. Dessa är upprättade av familjehemssekreterare, i den BBIC-mall som är integrerad i verksamhetssystemet. Dessa två genomförandeplaner innehåller uppgifter om hur och när vården avses att följas upp. De är upprättade fyra respektive åtta månader efter placeringsdatumet.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det upprättas genomförandeplaner för de barn och unga som placeras?

⁷ Bokstäverna i SMARTA står för specifikt, mätbart, accepterat, realistiskt och tidsbestämt

Nej.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att det finns brister i efterlevnaden till lagens krav om upprättande av genomförandeplaner för de barn och unga som placeras. Vi noterar dessutom att inte alla kontrollerade genomförandeplaner innehåller uppgifter om exempelvis när och hur uppföljning ska ske.

Kvalitativa genomförandeplaner ger förutsättningar för en välplanerad vård och även underlag för uppföljning av beslutad insats. Brister i upprättandet av genomförandeplaner - vilka syftar till att beskriva hur målen med vården ska uppnås - riskerar därmed att ge sämre förutsättningar för en tydlig uppföljning av huruvida vården bedrivs i enlighet med uppsatta mål. Mot bakgrund av lagkravet om att genomförandeplan ska upprättas vill vi därför påtala vikten av att socialnämnden säkerställer att detta sker.

Det finns inga hinder för nämnden att använda en utförares genomförandeplan som utgångspunkt i upprättandet av den plan som nämnden är skyldig att upprätta. Det åligger dock nämnden att säkerställa att den aktuella planen uppfyller kraven på vad nämndens genomförandeplan ska innehålla.

Utifrån genomförda intervjuer är vår uppfattning att målet avseende dokumentation och kvalitetssäkrade verksamheter, med förekomst av genomförandeplaner som en indikator, inte berör den enhet som omfattas av denna granskning. Vår bedömning är att detta inte tydligt framgår i nämndens verksamhetsplan.

Riktlinjer och rutiner

Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnden att det finns dokumenterade riktlinjer och rutiner i linje med lagstiftningens krav avseende uppföljning av enskilda placeringar?

I socialtjänstlagen och LVU regleras att den placerande nämnden noga ska följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende. Detta ska ske främst genom regelbundna personliga besök i hemmet där barnet/den unge vistas, enskilda samtal med barnet/den unge, samtal med den eller dem som tagit emot barnet/den unge i sitt hem samt samtal med vårdnadshavare. I lagtexterna anges vidare att nämnden särskilt ska uppmärksamma barnets/den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

Socialtjänstlagen reglerar vidare att nämnden minst var sjätte månad ska överväga om det, för den som är placerad i familjehem eller HVB, föreligger ett behov av fortsatt vård (se separat kapitel om detta längre ner) och hur vården bör inriktas och utformas. Motsvarande bestämmelser finns även i lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framhålls att den som bedriver socialtjänst ska identifiera, beskriva och fastställa de processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Det kan därför finnas behov av att på lokal nivå upprätta kompletterande rutiner som närmare preciserar hur ovanstående ska gå till i praktiken.

Lakttagelser

Intervjuade beskriver att handläggningen främst sker med utgångspunkt i Socialstyrelsens handböcker på området samt stöd från erfarna kollegor och arbetsledning. Handböckerna från Socialstyrelsen anses vara både detaljerade och utförliga, vilket underlättar processen. Det finns däremot inga lokalt framtagna rutindokument. Intervjuade ger uttryck för att handlägningsprocessen är komplex och består av många olika moment som behöver genomföras, och att man därför skulle kunna vara hjälpt av exempelvis checklistor som stöd för att säkerställa att alla nödvändiga steg har genomförts. I granskningen ges uttryck för att det finns en plan om att i september 2025 starta upp ett arbete med framtagande av lokala stöddokument på området. Tanken är att dessa stöddokument ska omfatta hela handlägningsprocessen.

Uppföljning av enskilda ärenden framhålls ske med utgångspunkt i respektive barns behov. Enligt intervjuade finns det uttryckta förväntningar om att varje barn ska besökas minst en gång per halvår, i samband med övervägande/omprövning (se mer om detta i nästa kapitel). Däremellan sker kontakt på olika sätt, genom exempelvis sms, telefonsamtal eller digitala möten beroende på vad som anses mest lämpligt utifrån ärendets karaktär. I de ärenden där anledning till tätare fysiska besök finns, genomförs sådana utifrån behov.

Bedömning

Säkerställer nämnden att det finns dokumenterade riktlinjer och rutiner i linje med lagstiftningens krav avseende uppföljning av enskilda placeringar?

Nej.

Genomförd granskning visar att det inte finns några dokumenterade riktlinjer eller rutiner på det granskade området. Mot bakgrund av de brister som noterats i granskningen vad gäller exempelvis förekomsten av genomförandeplaner och övervägande om skäl till vårdnadsöverflyttning (se senare kapitel), ser vi positivt på att det finns en plan om att utarbeta rutiner som kan utgöra stöd i handlägningsprocessen. Vi vill rekommendera socialnämnden att säkerställa att detta arbete slutförs.

Övervägande om behov av fortsatt vård

Revisionsfråga 4: Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på att överväganden om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad?

Enligt 6 kap. 8 § socialtjänstlagen ska nämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Ett övervägande är inte ett formellt beslut, utan är att betrakta som en information till nämnden för att den ska hålla sig underrättad om vården.

När ett barn/ungdom är placerad enligt tvångslagstiftningen LVU återfinns motsvarande bestämmelser i 13 § LVU. Där regleras att om vård beretts med stöd av 2 § LVU (dvs. p.g.a. förhållanden i hemmet) ska nämnden minst var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs. Är barnet/ungdomen placerade enligt 3 § LVU (dvs. om den enskilde själv utsätter sin hälsa och utveckling för en påtaglig risk) ska nämnden inom sex

månader från dagen för verkställighet pröva om vården ska upphöra. Frågan ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning.

Lakttagelser

I nämndens delegationsordning framgår att arbetsutskottet är delegat för övervägande och omprövning av vård. Överväganden/omprövningar sker med utgångspunkt i tjänstepersoners dokumenterade underlag och förslag till beslut. Enligt uppgift i granskningen sammanträder arbetsutskottet varannan vecka, vilket skapar goda förutsättningar för att kunna överväga/ompröva i tid.

Vid intervjuer förmedlas en uppfattning om god efterlevnad till lagens krav gällande överväganden om behov av fortsatt vård. Det anges att det är varje enskild socialsekreterares ansvar att hålla reda på när det är dags att ta upp ett övervägande i arbetsutskottet. Nuvarande 1:e socialsekreterare är relativt nytillträdna och strukturer och arbetsrutiner är därför under framtagande. Intervjuade beskriver dock att tidigare 1:e socialsekreterare hade en överblickande roll som bland annat innefattade att påminna socialsekreterare om tider för exempelvis överväganden och omprövningar.

Aktgranskning

I vår aktgranskning har vi granskat om övervägande/omprövning har genomförts inom sex månader från det att barnet placerades (samt inom sex månader från senaste övervägande/omprövning, i de fall som placeringen pågått längre än 12 månader). Vi efterfrågade underlag för de tio senast inledda placeringarna räknat från 2024-08-31 och bakåt. Vid tidpunkt för granskningen borde det alltså ha skett minst ett övervägande/en omprövning i respektive ärende. I erhållet material kan vi utläsa att placeringarna skett mellan år 2022 och 2024.

I aktgranskningen noteras vissa variationer i huruvida vårdbehovet övervägts eller omprövats av arbetsutskottet inom sex månader:

- I tre ärenden har samtliga överväganden/omprövningar som varit aktuella för det enskilda barnet/ungdomen skett inom lagstadgade tidsgränser.
- I ett ärende har en omplacering skett inom sex månader från placeringsdatum.
- I sex ärenden har ett eller flera överväganden skett efter längre tid än sex månader. I dessa fall har de första övervägandet gjorts mellan ett spann på sex till nästan nio månader från det att placeringen ägde rum.

Bedömning

Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på att överväganden om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad?

Delvis.

Vår bedömning är att det inte fullt ut finns en efterlevnad till lagstiftningens krav på att överväganden om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad. Utifrån genomförda

intervjuer är vår uppfattning att det inom verksamheten dock upplevs finnas en god följsamhet till lagens krav på området. Vår aktgranskning visar dock att det förekommit vissa avvikelser.

Även om urvalet i vår aktgranskning är begränsat till tio ärenden och vi inte med säkerhet kan säga att resultatet är representativt för verksamheten totalt, ger det en indikation. Mot bakgrund av att lagens krav gäller samtliga ärenden vill vi rekommendera socialnämnden att fortsätta att arbeta för att överväganden och omprövningar sker inom lagstadgad tid.

Ett övervägande om behov av fortsatt vård syftar till att bedöma om vården fortsatt behövs samt hur den ska inriktas och utformas. Det är därför väsentligt ur såväl kvalitets- och rättssäkerhetsperspektiv som kostnadsperspektiv att sådant sker inom lagstadgad tid.

Övervägande om skäl till vårdnadsöverflyttning

Revisionsfråga 5: Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på överväganden avseende om det finns skäl för att ansöka om överflyttning av vårdnad?

När ett barn/ungdom varit placerat i ett och samma familjehem under två år ska nämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. Att sådant övervägande ska ske regleras i 6 kap. 8 § socialtjänstlagen och 13c § LVU. Efter de två första åren ska frågan övervägas årligen. Det finns inga hinder för nämnden att genomföra sådant övervägande innan placeringen varat i två år.

Att övervägande om överflyttning av vårdnad ska ske när barnet varit placerat i samma familjehem under två år innebär en lagskärpning som gäller från och med 2022-07-01. Dessförinnan gällde att ett sådant övervägande skulle ske vid tre år.

Vid övervägande om överflyttning av vårdnad ska ett antal olika parametrar beaktas;

- barnets och familjehemsföräldrarnas inställning till en vårdnadsöverflyttning,
- barnets relation till familjehemsföräldrarna och deras förmåga att tillgodose barnets
- behov av en trygg och god uppväxt,
- familjehemsföräldrarnas inställning till och förmåga att tillgodose barnets behov av
- kontakt med sina föräldrar och andra närstående, och
- barnets relation till sina föräldrar.

I Socialstyrelsens handbok *Placerade barn och unga* framgår att de skäl som vägs för och emot vårdnadsöverflyttning bör dokumenteras utförligt. Vidare tydliggörs att om nämnden gör bedömningen att det inte finns skäl att ansöka om en vårdnadsöverflyttning ska inget formellt beslut fattas.

lakttagelser

I nämndens delegationsordning framgår att arbetsutskottet är delegat för övervägande om vårdnadsöverflyttning. Det är också arbetsutskottet som har delegation att ansöka hos Tingsrätten om överflyttning av vårdnad.

Vid intervjuer ges uttryck för att det finns en ambition om att frågan om vårdnadsöverflyttning bör tas upp tidigt i en familjehemsplacering, bland annat i syfte att informera familjehemmet om möjligheten att överta vårdnaden i de ärenden som detta bedöms lämpligt. Enligt intervjuade finns i dagsläget inget etablerat arbetssätt för att systematiskt och regelbundet dokumentera överväganden av huruvida skäl till vårdnadsöverflyttning föreligger. Det innebär att även om analyser och bedömningar gällande barnets och familjehemmets situation och förutsättningar uppfattas göras, så dokumenteras inte dessa i särskilda överväganden som lyfts för information till arbetsutskottet. Frågan om vårdnadsöverflyttning lyfts i dagsläget till arbetsutskottet i de fall det föreligger ett förslag om att vårdnaden ska flyttas.

Aktgranskning

Vi har inom ramen för granskningen efterfrågat fem ärenden avseende barn/unga som varit placerade i ett och samma familjehem i minst två år, i syfte att kontrollera om dokumenterade överväganden avseende överflyttning av vårdnad genomförts i enlighet med befintliga krav på området. Vi har efterfrågat material för de fem senaste placeringarna genomförda från 2022-12-31 och bakåt.

I tre av de kontrollerade ärendena framgår, i samband med ett övervägande om behov av fortsatt vård, att arbetsutskottet beslutat att ansöka hos tingsrätten om att flytta vårdnaden till familjehemmet. I erhållet material finner vi dock, i föregående dokumenterade överväganden om behov av fortsatt vård, ingen spårbarhet till dokumentation av de skäl som vägs för respektive emot en vårdnadsöverflyttning.

I övriga två ärenden saknas i erhållet material helt dokumentation av frågan om vårdnadsöverflyttning.

Bedömning

Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på överväganden avseende om det finns skäl för att ansöka om överflyttning av vårdnad?

Nej.

Utifrån vår aktgranskning och genomförda intervjuer är vår bedömning att det finns brister vad gäller dokumenterade överväganden avseende skäl till vårdnadsöverflyttning. Även om det i tre av de kontrollerade ärendena framgår att en ansökan om vårdnadsöverflyttning varit aktuell, kan vi inte verifiera att något övervägande har dokumenterats på sådant sätt som Socialstyrelsen tydliggjort ska ske. I de två övriga ärendena har vi inte kunnat verifiera att något övervägande avseende skäl till vårdnadsöverflyttning alls har skett.

Uppföljning på aggregerad nivå

Revisionsfråga 6: Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning av placeringar på aggregerad nivå?

Enligt föreskrifterna för ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska den som bedriver socialtjänst utöva egenkontroll. Detta innebär att den egna verksamheten ska följas upp och utvärderas i syfte att kontrollera att den bedrivs enligt fastställda processer och rutiner.

I Socialstyrelsens handbok *Placerade barn och unga* framgår att systematisk uppföljning i grunden handlar om att säkerställa att de insatser som beslutas och utförs är till nytta för barnet/den unge. Socialstyrelsen menar att en väl genomförd uppföljning bland annat kan leda till bättre kunskap om de insatser som verksamheten erbjuder och hur dessa fungerar. I sammanhanget betonas vikten av att följa upp även på verksamhetsnivå, och inte enbart på individnivå.

I detta kapitel granskar vi nämndens kontroll och uppföljning av placeringar på en aggregerad nivå.

Iakttagelser

I socialnämndens årsbokslut för år 2024 framgår att kostnaderna relaterat till institutionsplaceringar var högre under året jämfört med budgeterat, medan kostnaderna för familjehemsplaceringarna var lägre.

I intervjuer framkommer det att socialnämnden under de senaste åren har haft ett större fokus på äldreomsorgen på grund av kommunens åldrande befolkning och svårigheter med att balansera kostnadsutvecklingen. Samtidigt beskrivs nämnden som intresserad av utvecklingen kring barn och ungas uppväxtvillkor och de har ett stort förtroende för förvaltningen. Nämnden beskrivs även haft ett fokus på det förebyggande arbetet riktat till barn och unga utifrån omställningen till den nya socialtjänstlagen, och formulerat mål på området i verksamhetsplanen.

Vi har gått igenom protokoll från socialnämndens sammanträden under perioden januari 2024 till och med april 2025. I dessa saknas spårbarhet till att nämnden ska ha erhållit någon rapportering rörande placeringar av barn och unga. Vidare har vi tagit del av nämndens uppföljning av genomförd internkontroll för år 2024⁸ samt beslutad internkontrollplan för år 2025⁹. Dessa innehåller inte något kontrollmoment med bäring på det granskade området.

I Socialstyrelsens *Öppna jämförelser* framgår att Svenljunga kommun för år 2023 och 2024 svarat "nej" på frågan huruvida man genomfört individbaserad systematisk uppföljning av verksamhetens stöd och/eller insatser till enskilda¹⁰.

Bedömning

Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning av placeringar på aggregerad nivå?

⁸ 2024-12-18 § 116

⁹ 2024-12-18 § 117

¹⁰ Med detta avses till exempel vilka enskilda som erbjuds och/eller får ett visst stöd eller en viss insats, vilken omfattning stödet och insatserna har eller hur de fördelas mellan olika grupper (t.ex. utifrån kön och ålder) inom målgruppen

Nej.

Utifrån genomförd granskning är vår uppfattning att det granskade området i låg utsträckning omfattas inom ramen för den rapportering som nämnden erhåller.

Uppföljning på en övergripande nivå är väsentligt ur flera perspektiv, inte minst för att öka kunskaperna om de insatser som verksamheten erbjuder och hur väl dessa fungerar för de berörda barnen/ungdomarna. Socialstyrelsens *Öppna jämförelser* visar att socialnämnden inte genomfört individbaserad systematisk uppföljning avseende verksamhetens stöd och/eller insatser till enskilda. Socialstyrelsen framhåller i sitt analysstöd att avsaknad av arbete med sådan systematisk uppföljning kan begränsa verksamhetens möjligheter att vara en kunskapsbaserad verksamhet.

I 6 kap. 6 § kommunallagen regleras att nämnden har ett ansvar att tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med bland annat de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Utifrån de brister som noterats i granskningen är vår bedömning att nämnden med fördel bör överväga att hitta former för uppföljning avseende placerade barn och unga, i syfte att säkerställa en följsamhet till befintliga krav på området.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Svenljunga kommun genomfört en granskning avseende placerade barn och unga. Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller placeringar av barn och unga i hem för vård eller boende och i familjehem samt om det sker med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden **ej** bedriver en ändamålsenlig verksamhet vad gäller placeringar av barn och unga i hem för vård eller boende och i familjehem. Den interna kontrollen bedöms **ej** vara tillräcklig.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendationer till socialnämnden:

- Att säkerställa att vårdplaner (när så är möjligt) upprättas innan nämnden fattar beslut om vård samt att vårdplaner revideras senast när barnet varit placerat i två år.
- Att säkerställa att nämnden upprättar en genomförandeplan för de barn/unga som placeras. Att en genomförandeplan upprättas av en utförare frångår inte nämndens dess ansvar för upprättande av sådan plan. Det finns inga hinder för nämnden att använda utförarens genomförandeplan som utgångspunkt i upprättandet av den plan som nämnden är skyldig att upprätta. Det åligger dock nämnden att säkerställa att den aktuella planen uppfyller kraven på vad nämndens genomförandeplan ska innehålla.
- Att säkerställa en efterlevnad till lagens krav på att övervägande om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad.
- Att säkerställa att överväganden avseende om det finns skäl för att ansöka om överflyttning av vårdnad genomförs och dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning samt på det sätt som Socialstyrelsen framhåller - det vill säga att de skäl som talar för respektive emot en överflyttning av vårdnaden utförligt dokumenteras.
- Att säkerställa att arbetet med att utarbeta rutiner som kan utgöra stöd i handlägningsprocessen slutförs.
- Att säkerställa att den systematiska uppföljningen av placeringar på övergripande nivå utvecklas. Detta är väsentligt ur ett kvalitetsperspektiv, då en sådan uppföljning kan öka kunskaperna om de insatser som verksamheten erbjuder och hur väl dessa fungerar för de berörda barnen/ungdomarna.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Säkerställer nämnden att det upprättas vårdplaner för de barn och unga som placeras?	Delvis Genomförd aktgranskning visar att vårdplaner finns upprättade i samtliga kontrollerade ärenden. Flera av de kontrollerade vårdplanerna har däremot ett upprättandedatum som är senare än placeringsdatumet. Att en vårdplan upprättas efter beslut om placering är ett avsteg från Socialstyrelsens tydliggörande om att vårdplanen behöver upprättas <i>innan</i> nämnden fattar beslut om vård. Vi noterar dock att det i två av de kontrollerade ärendena genomförts akuta omhändertaganden, vilket kan förklara att vårdplanen upprättats i efterhand.	
2. Säkerställer nämnden att det upprättas genomförandeplaner för de barn och unga som placeras?	Nej Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att det finns brister i efterlevnaden till lagens krav om upprättande av genomförandeplaner för de barn och unga som placeras. Vi noterar dessutom att inte alla kontrollerade genomförandeplaner innehåller uppgifter om exempelvis när och hur uppföljning ska ske.	
3. Säkerställer nämnden att det finns dokumenterade riktlinjer och rutiner i linje med lagstiftningens krav avseende uppföljning av enskilda placeringar?	Nej Genomförd granskning visar att det inte finns några dokumenterade riktlinjer eller rutiner på det granskade området. Mot bakgrund av de brister som noterats i granskningen vad gäller exempelvis förekomsten av genomförandeplaner och	

övervägande om skäl till vårdnadsöverflyttning (se senare kapitel), ser vi positivt på att det finns en plan om att utarbeta rutiner som kan utgöra stöd i handlägningsprocessen. Vi vill rekommendera socialnämnden att säkerställa att detta arbete slutförs.

4. Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på att överväganden om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad?

Delvis

Vår bedömning är att det inte fullt ut finns en efterlevnad till lagstiftningens krav på att överväganden om behov av fortsatt vård sker minst var sjätte månad. Utifrån genomförda intervjuer är vår uppfattning att det inom verksamheten dock upplevs finnas en god följsamhet till lagens krav på området. Vår aktgranskning visar dock att det förekommit vissa avvikelser.

5. Säkerställer nämnden en efterlevnad till lagstiftningens krav på överväganden avseende om det finns skäl för att ansöka om överflyttning av vårdnad?

Nej

Utifrån vår aktgranskning och genomförda intervjuer är vår bedömning att det finns brister vad gäller dokumenterade överväganden avseende skäl till vårdnadsöverflyttning. Även om det i tre av de kontrollerade ärendena framgår att en ansökan om vårdnadsöverflyttning varit aktuell, kan vi inte verifiera att något övervägande har dokumenterats på sådant sätt som Socialstyrelsen tydliggjort ska ske. I de två övriga ärendena har vi inte kunnat verifiera att något övervägande avseende skäl till vårdnadsöverflyttning alls har skett.

6. Säkerställer nämnden en tillfredsställande uppföljning av placeringar på aggregerad nivå?

Nej

Utifrån genomförd granskning är vår uppfattning att det granskade området i låg utsträckning omfattas inom ramen för den rapportering som nämnden erhåller.

2025-06-03

Carl-Magnus Stenehav

Uppdragsledare

Gustaf Almqvist

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Svenljunga kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2025-02-25. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.